

Schrijvers moeten niet klagen over het gratis downloaden van hun boeken, vindt Niels 't Hooft. Zoek nieuwe manieren om meerwaarde te bieden.

Mijn schoonvader heeft mijn boek gejat

ILLUSTRATIE ROEL VENDERBOSCH

Niels 't Hooft
is schrijver en
journalist

Mijn schoonvader houdt van nieuwe technologie: van de magie, de mogelijkheden. En hij weet dat hij in mij een medestander heeft. Dus vertelde hij me aan het kerstdiner twee jaar geleden trots dat hij niet alleen een e-reader had gekocht, maar ook een USB-stick had bemachtigd met 7.000 gratis boeken. Ik slikte. Wist hij niet dat ik aan de weg timmerde als schrijver? De klapper moest nog komen: met glunderogen deelde hij mede dat mijn debuut *Toiletten* er ook tussen stond. Prachtig hè?

Ik heb daar lang over nagedacht. Wat moest ik er nou van vinden? Afgaand op wat auteurs als Christiaan Weijts en Saskia Noort de afgelopen weken schreven over de toestand in boekenland, zou ik afwisselend kwaad en verdrietig moeten zijn. Het zou een familiedrama moeten zijn: mijn schoonvader een dief, wie had dat gedacht! 7.000 boeken gestolen!

Onzin. Net als alle andere vormen van digitale piraterij is e-bookpiraterij niet zomaar gelijk te stellen aan diefstal. Stelen is als jij iets van me afpakt, en ik het kwijtraak. Maar als jij mijn boek downloadt, hebben we allebei mijn boek. Ik snap best dat downloaders zich geen boef voelen, de gevoelswaarde van boeken is immers voor een significant deel gekoppeld aan papier. Ga maar na: we zijn gewend om meer te betalen voor een boek naarmate het dikker en fraaier uitgevoerd is. Niet, om maar iets te noemen, naarmate er langer aan is gewerkt of harder over is nagedacht. Wat blijft er dan over als het papier verdwijnt?

Het is makkelijk om te vergeten hoe ongevoelig het is dat duplicatie nu nagenoeg gratis is, hoe fundamenteel die verandering is. We begeven ons in een post-schaarste-economie. Wat dat betreft snap ik mijn schoonvaders enthousiasme helemaal. Hoe ontwrichtend en zenuwslappend het verder ook is.

Heus: er zijn niet alleen nadelen. Denk aan beginnende auteurs, voor wie er geen praktische hindernissen meer zijn om zichzelf uit te geven. En overweeg het enorme, eindeloos gevarieerde aanbod dat daaruit voortkomt, inclu-

sief altijd leverbare *back catalog*. Natuurlijk wordt het daardoor ook moeilijker voor schrijvers om op te vallen, en voor lezers om iets goeds te vinden. Daar moet nog van alles op gevonden worden; de digitale revolutie is mooi, maar kwam zonder handleiding.

Kijk voor geruststelling naar industrieën die hier eerder mee hebben moeten leren omgaan. Hoewel ze het niet zomaar zullen toegeven, is piraterij voor softwaremakers een soort proefverpakking: iedere aspirant-ontwerper ritselt Photoshop, maar dat deert Adobe niet, het gaat ze om de professionals die wél betalen.

In de muziekindustrie liet Steve Jobs zien hoe je kan concurreren met gratis: door meerwaarde te bieden, bijvoorbeeld door muziek downloaden veiliger en makkelijker te maken. Amazon snapt het ook: met de Kindle e-reader stap je in een gebruiksvriendelijk ecosysteem, waarin je boeken met een druk op de knop aanschaft. Voortgang, notities en markeringen worden centraal opgeslagen. Bij updates van de auteur wordt de tekst automatisch bijgewerkt. Vergelijk dat met Bol.com: daar krijg je een .epub-bestand toegeworpen, waarvan je zelf maar moet uitzoeken wat je ermee doet. Niet gek dat in de VS 40 procent van de boekaanboden digitaal zijn, tegen 4 procent in Nederland.

Bied een betere digitale ervaring

Nuance: Amazon eigent zich met flinterdunne marges een hele industrie toe. In de toekomst zou het bedrijf misbruik kunnen maken van zijn monopoliepositie door de prijzen kunstmatig op te schroeven. Toch kan ik niet wachten tot het bedrijf eindelijk in Nederland landt; ik denk dat mijn schoonvader met plezier voor boeken zou betalen op de Kindle. (Zoals hij ook nog steeds papieren boeken koopt. En een biebpas heeft. Waarvan akte.)

Maar het échte probleem is de ontleding, hoor ik je zeggen. Ik geloof daar niet zo in, als ik naar mijn omgeving kijk. De cijfers ondersteunen mijn gevoel: volgens Leesmonitor kochten wij Nederlanders vorig jaar 2,4 boeken

per hoofd van de bevolking. Dat is minder dan de top van 3,1 in 2008, maar veel meer dan de 1,8 boeken van 1988-1990. Die magische periode waarin iedereen avond na avond bij kaarslicht een klassieke roman las? Turend naar de statistieken heb ik hem niet kunnen vinden. De trendlijn van de literatuur is een golfbeweging. Ondanks alle concurrentie van andere media zal lezen echt niet verdwijnen, al wordt het misschien steeds meer iets voor bepaalde groepen. Dat is oké, zolang lezers maar uit goede boeken kunnen kiezen en schrijvers maar van hun werk kunnen leven. En daartoe biedt de nieuwe tijd nu juist zo veel mogelijkheden.

Eén schrijver klaagde dat muzikanten het maar makkelijk hebben. Zij zijn hun cd-verkoop misschien kwijt, maar kunnen nog wel concerten geven. Maar schrijvers hebben ook diverse nevenactiviteiten. Journalistiek werk, bijdrages aan film, tv of games. Optredens, in de vorm van theaterprogramma's. Net als het album voor de muzikant, zou de roman meer een soort visitekaartje kunnen worden, een hulpmiddel om centraal te blijven staan. Dat laatste wordt steeds belangrijker, te midden van de digitale overvloed.

Wij schrijvers moeten zoeken naar nieuwe manieren om meerwaarde te bieden. Onlangs heb ik een iPad-versie van mijn debuut *Toiletten* uitgebracht. Ik heb niet klakkeloos de tekst erin geknald, maar een vernieuwend leesmechanisme ontwikkeld. Toegegeven, het is gratis. Maar toch: ik ben nog nooit in zo'n korte periode zo veel gelezen. Mooie tijd dit.

Schrijvers tegen piraterij

Vorige week begon De Social Bookcompany, een platform voor schrijvers, lezers en uitgevers, een campagne tegen het niet betalen voor digitale boeken. Uit recent onderzoek van GfK blijkt dat voor maar 10 procent van de e-boeken wordt betaald. De Social Bookcompany roept lezers op om tijdens de Boekenweek in maart bijvoorbeeld via sociale media te laten weten dat zij betalen voor het downloaden van boeken.

Ook bestsellerauteur Saskia Noort stoort zich aan piraterij van haar boeken. Ze kreeg onlangs veel bijval toen zij zich op Twitter beklagde over het massale gratis downloaden van haar nieuwe boek *Debet*. „Waar niemand over rept, is het gratis downloaden van boeken. Zo zijn er van mij op 1 torrent-site 15.319 Debets gejat.”